אלא במקום סעודה. ואע"ג דקי"ל כרב באיסורי וגם רבי יוחנן סבר כרב דאמר אף ידי יין נמי יצאו והני דאיתותב ביין בקידוש לא איתותב. מכל מקום הלכה כשמואל כיון דהנהו אמוראי סברי כוותיה. והמקדש ברוצה לאכול במקום אחר יכול לקדש לאוכלים שם דלדידהו הוי מקום סעודה. וכן משמע הכא דמשתמא אחד מבני העיר מקדש בבית הכנסת להוציא האורחין. [צ] והמקדש כיון שדעתו לקדש בביתו אין לו לשתות כי אסור לו לטעום עד שיקדש. אע"ג דרב דאמר ידי יין לא יצאו מיירי כששתה מן הקידוש שקידש בבית הכנסת דאם לא שתה פשיטא שלא יצא כיון דאיכא הפסק בין ברכה לשתיה. מ"מ לשמואל דאמר ידי קידוש לא יצאו מיירי בלא שתה דכיון דצריך לקדש בביתו אי אפשר לו לשתות. וכיון דהלכתא כשמואל המקדש בבית הכנסת אי ליכא אורחין נראה דהויא ברכה לבטלה. ורבינו נסים ז"ל כתב במגילת סתרים דהא דאמרינן דאין קידוש אלא במקום סעודה היינו היכא שהיה בדעתו מתחלה לאכול במקום הקידוש ושוב נמלך ואוכל במקום אחר אבל אם מתחלה קידש אדעתא דהכי לאכול במקום אחר יצא ידי קידוש. והביא ראיה מהא דאמר [ק] בירושלמי בסוף כילד מברכין מי שסוכתו עריבה עליו ליל י"ט האחרון מקדש בביתו ועולה ואוכל בסוכתו. ולכאורה נראה דהירושלמי פליג אגמרא דידן [ר] דלפי הירושלמי מאי קאמר לשמואל למה ליה לקדושי בבי כנישתא לימא להוציא כל בני העיר שדעתם לאכול בביתם. אלא שיש לפרש דה"ק ולשמואל למה לי לקדושי בבי כנישתא וכו' דאתי למיטעי ונפק מיניה חורבה דמאן דחזי סבר שיש קידוש שלא במקום סעודה שלא יעלה על לבם לומר להוציא את מי שדעתו לאכול בביתו שהרי אין אדם סומך על זה הקדוש והכל מקדשין בביתן. ומשני דלא אתי למיטעי שיבינו הכל שהוא להוציא האורחים שבבית הכנסת [ש] ומיהו בהא פליגי אגמרא דידן דמשמע התם דרב ושמואל לא פליגי אהדדי. דגרסינן התם סוכה שבעה כילד גמר לאכול לא יתיר סוכתו אלא מוריד הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד י"ט האחרון. ריב"ל אמר צריך לברך תוך ביתו. רבי אחא בר יעקב בשם שמואל אמר אם קדש בבית זה ונמלך לאכול בבית אחר צריך לקדש ור' חנינא בשם רבי אושעיא אמר רב מי שסוכתו עריבה עליו ליל יו"ט [האחרון] מקדש בתוך ביתו ועולה ואוכל בתוך סוכתו. אמר רבי אבא ולא פליגי [ת] דהא דאמר רבי אושעיא אמר רב כשהיה דעתו לילך לבית אחר ודקאמר שמואל בשלא היה דעתו לאכול בבית אחר. מיהו יש לתרץ דלא פליג אגמרא דידן והא דמשמע בירושלמי דמועיל תנאי לשמואל היינו ממקום למקום כמו [א] מארעא לאיגרא דהכי איירי בירושלמי מבית לסוכה. אבל מבית לבית ודאי פליגי כדמפרש בגמרא דידן שקדשו בבית הכנסת ולשמואל לא מהני תנאי ולרב מהני תנאי אפילו מבית לבית. והשתא פריך שפיר לשמואל למה ליה לקדושי בבי כנישתא אם אין תנאי מועיל לצאת בביתו. [ב] ומהשתא הוי ברכה לבטלה אם אין שם אורחין וה"ר יונה פירש דאינה ברכה לבטלה דהא דאמרינן דאין קידוש אלא במקום סעודה היינו מדרבנן ואסמכוה רבנן אקרא וקראת לשבת עונג. ועיקר הקידוש מן התורה הוא כדכתיב זכרהו על היין בכניסה. הלכך כיון שיש בני אדם שאינם יודעים לקדש נהגו לקדש בבית הכנסת כדי שיצאו ידי קידוש מן התורה. [ג] והא דקאמר אין קידוש אלא במקום סעודה לא משמע כפירושו דמשמע שאינו קידוש כלל. וכן הא דאמר רבה ובקדושא דהכא לא נפקיתו. ועוד קשה מאי קאמר לשמואל למה לי לקדושי בבי כנישתא נימא להוציא מי שאינו יודע לקדש בביתו. ובין רב ושמואל תרווייהו סבירא להו ידי יין לא יצאו ותניא כוותייהו דתניא שינוי יין אין צריך לברך שינוי מקום צריך לברך. וכן הלכתא:

ו אמר רב יוסף [ד] בר אבא אמר רב (ברכות דף נט:) אע"פ שאמרו שינוי יין אין צריך לברך אבל מברך הוא הטוב והמטיב. פי' רשב"ם דוקא כשהשני משובח מן הראשון. ודבר זה בארתי יפה בפרק הרואה (סימן טו) עה). [דף קא ע"ב] יתיב רב אידי בר אבין קמיה דרב חסדא ויתיב ר"ח וקאמר [משמיה דרב הונא] הא דאמרת שינוי מקום צריך לברך לא אמרן אלא מבית לבית אבל מפנה לפנה לא. אמר ליה רב אידי בר אבין הכי תנינן לה במתניתא דבי בר היגק כוותיך. ותו יתיב רב חסדא וקאמר משמיה דנפשיה [ה] הא דאמרת שינוי מקום צריך לברך לא אמרן אלא בדברים שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן כגון פירות ויין. אבל דברים שטעונין ברכה לאחריהן במקומן כגון פת ומיני דגן אין צריך לברך המוציא. א מ"ט לקבעיה הדר. כלומר כיון שאם לא היה אוכל כאן היה צריך לחזור למקומו ולברך הוי כאילו הוא עדיין במקומו וגומר סעודתו כאן ומברך כאן בהמ"ז. ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה צריך לברך. מיתיבי בני חבורה שהיו מסובין ועקרו רגליהן לצאת לקראת חתן או לקראת כלה כשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין אין טעונין ברכה לכתחלה בד"א בזמן שהניחו שם זקן או חולה עו). אבל לא הניחו שם זקן או חולה כשהן יוצאים טעונים ברכה למפרע וכשהן חוזרין

הגה"ה מבת"י

עה) נראה דאפילו השני גרוע מברך על ריבוי משום הוא ונראה שלא יהיה האחרון רע יותר מדאי כשאין יכולין לשתותו אלא בדוחק. וצריך לברך הטוב והמטיב בין בשעת סעודה בין שלא בשעת סעודה ויחיד אין צריך לברך אי ליכא אחרינא בהדיה כדשמעת בברואה. ודוקא יין מברך לפי שהוא כרמיקן כדמן של ישראל. הטוב שלא השקינו והמטיב שנמנו לקבורה. מפי' מהר"ם:

ואא"ז כתב דאם מברך על האחד בפ"ה אחר ומברך על היין בפ"ה. ואמר בשם ר"י שיש לברך הטוב והמטיב על יין אחר משבית אחרים לפי שמשתנה הטעם מן החביות ודוקא יין ישן אבל חדש אין משתנה טעמו. מא"ז:

הגה"ה מבת"י

עו) עקרו רגליהם לילך לבית הכנסת מכאן משמע שאם היה לו להתפלל וזכר באמצע הסעודה והתפלל שאין צריך ברכה אפילו לכתחילה. ומה שהביא הר"ר יום טוב ראיה מפרק כיסוי הדם דמשמי ובכרוכי לא אפשר שצריך לברך ברכת המזון וליטול ידיו אינה ראיה דדוקא גבי ברכת המזון אמרינן הכי דהוי הפסק וגמר סעודה אבל תפילה אע"ג דמיכל וצלויי בהדי הדדי לא אפשר אין כאן כלום. מפי' מהר"ם:

הגהות הב"ח

א מ"ט לקבעיה קמא הדר:

קרבן נתנאל

[צ] **והמקדש כיון שדעתו לקדש בביתו אין לו לשתות כי אסור לו לטעום עד שיקדש.** והסר מקולי סובר דמותר המקדש לשתות במקום אחר ולא חשיב כשותה קודם קידוש. עיין מרדכי דאייתו באורך: [ק] **בירושלמי.** סוף פ' כ"מ על מתני' היו יושבין: [ר] **דלפי הירושלמי מאי קאמר לשמואל ל"ל לקדושי בבי כנישתא.** והמרדכי אומר עוד דתלמודא דידן לא ס"ל הך דהירושלמי מדאמר רבה לאבי טעימו מידי. ש"מ דאף שהיה בדעתו לאכול באושפיזא לא מהני. ור' נסים לא חש לכך כמו שמי' מרן הגאון דהיה חושש דלמא איתעקרא לכו שרגא ולא תרצו לאכול בלא נר כמ"ש רבינו ומש"ה אין יוצא בקידוש. והמרדכי ס"ל דעיקר חשש היה דלמא איתעקרא שרגא ואין קידוש בלא נר אבל היו אוכלים בלא נר ומש"ה לשיטתו דאייתו ראיה: [ש] **ומיהו בהא פליגי אגמ' דידן.** דלשיטת ירושלמי רב נמי ס"ל אין קידוש אלא במקום סעודה. ותלמודא דידן לא ס"ל הכי דהא קאמר שמואל לטעמיה ואף ר"ה ורבה סברי דאין קידוש אלא במקום סעודה. משמע דאיכא מאן דפליג בהא. אע"כ צ"ל דגמ' דידן פליג אירושלמי א"כ ליכא סייעתא מן הירושלמי דאיכא למימר בהא נמי פליג אירושלמי אפי' קידש אדעתא דלאכול במקום אחר לא הוי קידוש במקום סעודה: [ת] **דהא דאמר ר' אושעיא כשהיה בדעתו לילך לבית אחר.** ראיתי מקשין על מ"ש רמ"א בסי' רע"ג דמבית לסוכה חשיב כמפנה לפנה והוא מסכים שם עם המחבר שאם קידש לאכול בפנה זו ונמלך לאכול בפנה אחרת אינו צריך לחזור ולקדש. א"כ ה"ל למימר הא דר' אושעיא אפי' אין בדעתו לילך לבית אחר דמבית לסוכה הוי כמפנה לפנה. ולק"מ דהרב איירי כשאין מחיצה אחרת רק מחיצות הסוכה כמ"ש במרדכי כיון דהמחיצות עשויות לתשמיש הסוכה הוי כמפנה לפנה באשר שהסוכה בתוך הבית אבל כשהסוכה בעלייה הוי כמחדר לחדר. ובדר' אושעיא גרסי' עולה ואוכל בתוך סוכתו כגי' תוס'. ומש"ה צריך לאוקמיה כשהיה בדעתו לילך יען המרדכי שפסק דלא מהני דעת מחדר לחדר ומפנה לפנה צריך דעת כי בגי' לא היה גורס ועולה אלא ה"ג מקדש בתוך ביתו ואוכל בתוך סוכתו. וע"ז קאמר בירושלמי דדוקא שהיה בדעתו לילך במקום אחר והרב רמ"א אף שאינו מסכים לגירסתו מ"מ נשמע לדידן היכא דהוי הסוכה בתוך מחיצות הבית הוי כמפנה לפנה ולדידן א"צ דעת. וכן פי' במ"א ע"ש וכותב הכל לדידן דמפנה לפנה א"צ דעת: [א] **מארעא לאיגרא דבהכי איירי ירושלמי.** כדקתני עולה ואוכל בסוכתו: [ב] **ומהשתא הוי ברכה לבטלה אם אין שם אורחין.** ע"כ דברי רבינו נסים: [ג] **והא דקאמר אין קידוש אלא במקום סעודה לא משמע כפירושו.** הרי בעיניך תראה שרבינו הסכים להלכה באם אין אורחין בבהכ"נ דהוי ברכה לבטלה. ותימה על הטור סי' רע"ג שהביא בשם רב האי ולא כתב וא"א הרא"ש ז"ל כדרכו בספרו: [ד] **אמר רב יוסף בר אבא אמר רב.** כ"ה גי' של הרי"ף וגמ' שלפנינו וגי' הרשב"ם ר' יוחנן: [ה] **הא דאמרת שינוי מקום צריך לברך לא אמרן אלא בדברים שאין טעונין ברכה אחרונה במקומה.** כתב מ"א בסי' קע"ח ס"ק ג' דאם הניח מקצת חברים א"צ ברכה ע"ש. וקצת קשה א"כ אמאי לא אשמעינן הך רבותא בברייתא דעקירות דאתיא כר' יהודה ולאשמעינן כח דהיתרא דאפי' בדברים שאין טעונין ברכה במקומן מהני הניח מקצת חברים. ומרן הגאון הביא ראיה מברייתא דיומא דף ל' שהביאו תוס' בשמעתין דיבר עם חבירו והפליג נטל את ידיו. ומפרש תוס' דה"ה דמברך המוציא. וקשה הא התם איירי בהניח מקצת חברים כדקתני מחזיר הטפיח על האורחים א"כ אמאי נטל ידיו ומברך. דהא בהניח מקצת חברים לכ"ע א"צ לברך. אלא ע"כ איירי התם בדברים שאין טעונין ברכה במקומן כדאוקי רב חסדא בלשתות. ולא מהני הניח מקצת. ולא אוכל להבין דא"כ אמאי תני בברייתא מחזיר הטפיח על האורחים ולא תני מחזיר הטפיח על המסובין אלא להכי דייק התנא ונקט אורחים שבאו אח"כ ובתחלה אכל לבדו. אבל אם היו מסובים אחרים עמו לא צריך נט"י ולא ברכה בתחלה כיון דהניח מקצת חברים. ואדרבה לפ"ז יש ראיה נכונה דמהני הניח אפי' בדברים שאין טעונין ברכה במקומן דהא רב חסדא מוקי הברייתא בישבו לשתות. עוד כתב מ"א שם ס"ק ז' דבדברים שאין טעונין ברכה במקומן לא מהני הניח כ"א כשחוזרו למקומן. אבל כשאוכלים במקום אחר לא. ומביא ראיה דלמן שעשו קידוש בבהכ"נ צריכין לחזור ולקדש בביתם. אע"פ שהניח אורחים האוכלים בבהכ"נ ע"ש. ודבריו תמוהים היכי הוי הניח מקצת כיון דלא קבעו עם האורחים במסיבה. דלא"ה מה יענה בשיטת הרשב"ם דחשיב יין מדברים הטעונין ברכה במקומן ומהני הניח אפי' כשאוכלים במקום אחר. ולי נראה לקיים דבריו ולא מטעמיה. דכל שאתה פוטרו מלברך משום הניח אינו כ"א אחר שחזרו למקומן. וכ"ה להדיא ברש"י וברשב"ם בדברים הטעונין ברכה במקומן פי' והולך במקום אחר לסעוד ע"ד קביעות הראשונה הלך לברך ברכה אחת על שתיהן לקיבעיה קמא הדר כלומר ע"ד סעודתו ראשונה הוא אוכל עכשיו לקיים סעודתו. משמע אפי' קובע גמר סעודה במקום אחר. והניח מקצת פי' א"צ לברך ברכה שלאחריה הואיל ועתידין לחזור. ומן הסברא הוא כיון דמטעם הניח צריך דוקא לחזור למקום קביעת החברים:

קיצור פסקי הרא"ש

ו שינוי יין א"צ לברך בפה"ג אבל מברך הטוב והמטיב לרשב"ם אם הוא יודע שהוא משובח. ולר"י אפילו בסתם מברך. רק שלא יהא ודאי גרוע מן הראשון. ושנוי מקום מפנה לפנה בחדר א' א"צ לברך. מחדר לחדר בדברים שאין טעונין ברכה לאחריהם במקומן צריך לברך [בדברים שטעונין ברכה לאחריהם במקומן א"צ לברך] לרשב"ם וכ"ד א"א הרא"ש ז"ל. ולרב אלפס אפילו בדברים שטעונים ברכה לאחריהם במקומן צריך לברך ולרשב"ם כל ז' המינים צריכים ברכה במקומן ולר"י דוקא מין דגן צריך ברכה לאחריהן במקומן: ובין שנוי מקום ובין היסח דעת אין מברך אלא ברכה ראשונה להבא כשירצה לאכול אבל לא ברכה למפרע על מה שאכל:

שדה צופים

רשב"ם ד"ה אחד שינוי יין וכו' אבל הטוב והמטיב מיהא מברך אם משובח מן הראשון. הרא"ש בברכות פ"ט סימן ט"ו: דף קא ע"ב מ"ט לקיבעא קמא הדר. הרא"ש בתענית פ"א סימן י"ד:

טעונין ברכה לכתחלה. [ו] וקשה לרב חסדא. אמר רב נחמן בר יצחק [דף קב ע״א] מאן תנא עקירות רבי יהודה וכו׳. [ז] ותניא כוותיה דרב חסדא חברים שהיו מסובין לשתות יין ועקרו רגליהן וחזרו אין צריך לברך. כתב רב אלפס ז״ל וקאמרי רבותא הלכתא כרב ששת דתניא כוותיה ואע״ג דשנייה ר״נ בר יצחק לא סמכינן אשינויא. ורשב״ם פסק כרב חסדא משום דתניא כוותיה ונראה כדבריו עז). ולא ידענא למה כתב רב אלפס לא סמכינן אשינויא דרב נחמן בר יצחק אין שינויא מבורר בגמרא יותר מזה דכיון דמצא ברייתא דעקירות רבי יהודה ופליג אתנא קמא [ח] דבמה דברים אמורים דברייתא דברי הכל פליג אתנא קמא ואם כן ברייתא קמייתא דפריך מינה לרב חסדא יחידאה הוא ואמאי פסיק כיחידאה. ועוד דתניא כוותיה דרב חסדא ויש ספרים שכתבו כאן תניא כוותיה דרבי יוחנן וכן כתוב במגילת סתרים דרבינו נסים ולא נהירא לי גירסא זו [ט] דאין זו שיטת הש״ס דבתר דמסיק דברי האמוראים בתיובתא דלימא בתר הכי תניא כוותיה. והא דאמרינן שינוי מקום צריך לברך היינו ברכה ראשונה להנאה. אבל ברכה אחרונה למפרע אין צריך לברך דשינוי מקום הוי כהיסח הדעת עח). ואמרינן בפרק כל הבשר (דף קז:) גבי היסח הדעת השמש מברך על כל פרוסה ופרוסה לפי שהסיח דעתו ואינו יודע אם יתנו לו יותר הלכך צריך לברך ודבר זה ביארתי יפה בפרק כיסוי הדם (סימן ה׳):

הגה״ה מבת״י

עז) וכן הלכה בכל דברים חוץ מפת ומיני מזונות שאם מה׳ מיני׳ אין צריך ברכה לאחריהם במקומם. ושינוי מקום צריך לברך אפילו מחד ביתא כמו מאיגרא לאגרא או מחדר לבית אבל מפינה לפינה לא. מפי׳ מהר״ל:

הגה״ה מבת״י

עח) והא דקאמר כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע דהיינו ברכת המזון היינו משום שמא ישהו מלחזור עד שירעבו ולא יוכלו לברך ברכת המזון כדאמר באלו דברים. ומיהו אם יצאו ולא ברכו למפרע כשיחזרו לא יברכו רק ברכת המוציא. מפי׳ מהר״ל:

ז **תנו** רבנן בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהם היום מביאים כוס ראשון [י] ואומר עליו קידוש היום והשני אומר עליו ברכת המזון דברי רבי יהודה. ורבי יוסי אומר אוכלין ושותין עד שתחשך. [דף קב ע״ב] גמרו כוס ראשון מברך עליו ברכת המזון והשני אומר עליו קידוש היום. הא מתניתא כבר אדחיה לה דאמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי אלא פורס מפה ומקדש. ומיהו אע״ג דאדחי לה גמרינן מינה דהיכא דגמר סעודתיה מקמי דקדיש יומא ואדמשו ידייהו קדיש יומא מקדמינן ומברכינן ברכת המזון על כוס ראשון ואחר כך אומר קידוש היום על הכוס שני כרבי יוסי דאמר גמרו כוס ראשון מברך עליו ברכת המזון והשני אומר עליו קידוש היום. ויש להסתפק אם צריך להזכיר של שבת בברכת המזון אף על גב דקתני בתוספתא (ברכות פ״ד) כדברי רבי יוסי כוס ראשון מברך עליו ברכת המזון ומזכיר של שבת בברכת המזון מכל מקום איכא למימר שאני התם שאכל משתחשך הלכך דין שיזכיר של שבת אבל הכא שגמר סעודתו מבעוד יום לא. או דלמא כיון שקידש היום צריך לברך ברכת המזון של שבת מידי דהוה אמי שלא התפלל בערב שבת מנחה מתפלל שתים של שבת [כ] וכן נראה. ותמיה לי לדברי רב אלפס דע״כ צריך לאכול מיד אחר הקידוש אליבא דשמואל דאמר אין קידוש אלא במקום סעודה דסעודה שאכל אינה מועלת להחשיב קידוש במקום סעודה וכיון דצריך לאכול מיד ברכת המזון למה לי לפרוס מפה ולקדש אע״ג דמשו ידייהו ואיתסר להו למיכל. הא קי״ל דהב לן ונבריך אין צריך לברך בהמ״ז וסגי בפריסת מפה וקידוש והמוציא [ל] ואם הוא סובר דחשיב קידוש במקום סעודה כיון

קרבן נתנאל

[ו] **וקשה לרב חסדא.** מדקתני עקרו מכלל דבדברים שטעונין ברכה לאחריהן במקומן עסקינן וטעמא דהניחו שם זקן או חולה אבל לא הניח שם זקן או חולה כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה. כ״ה הגי׳ בש״ס וברי״ף. ודע דבמרדכי כתב וז״ל בלא דיוקא הוי מצי לאקשויי מגופא דברייתא דקתני אין טעון ברכה לכתחלה. אלא מפרש הוא הקושיא. והוא פלא. ובפי׳ מהר״ם מטיקטין מגיה דקתני חזרו אין טעונין ברכה משמע הא אי אכלו במקום אחר טעונין ברכה לכתחלה אפי׳ בדברים הטעונין ברכה במקומן ע״ש. ודבריו צ״ע דא״כ לא משני רב נחמן בר יצחק מידי דרב חסדא דאמר כמאן דהא רבנן נמי קתני וכשהן חוזרין אינם טעונין ברכה לכתחלה אבל במקום אחר טעונין ברכה לכתחלה. אע״כ צ״ל כמו שכתבו התוס׳ ד״ה תניא כוותיה כיון דחזרו אין טעונין ברכה ש״מ דעמידתו ממקומו לא הוי גמר אכילה וה״ה במקום אחר. ועוד בברייתא דמותיב מינה לרב חסדא כיון דמצרכת הניח מקצת חברים בעינן חזרו. אבל כשאוכל במקום אחר צריך לברך דשם הוי כיחיד כמ״ש מ״א סי׳ קע״ח ס״ק ז׳ לענין דברים שאין טעונין ברכה במקומן. ולשון מרדכי ודאי צריך תיקון וכמו שהגיה מהרש״א דה״מ לאקשויי מגופא דברייתא דקתני טעון ברכה לכתחלה היינו מסיפא בשלא הניח שם זקן או חולה. ועי״ז מתרץ אלא מפרש הוא הקושיא. ועיין בפי׳ מהר״ם לובלין בפ׳ כירה דף מ״ו ד״ה כנתה שכותב שם כלל גדול בענין לפעמים מקשה מרישא ולפעמים מדיוקא דסיפא ע״ש. ועפ״ז מתוקן המרדכי: [ז] **ותניא כוותיה דרב חסדא חברים שהיו** מסובין לשתות יין ועקרו רגליהן. וקשה לפי מה שס״ל לרבינו דיין הוי מדברים שאין טעונין ברכה במקומן ע״כ לא גרסי׳ יין בברייתא זו. ויש ליישב ע״פ מ״ש המרדכי דמיירי בסעודה של פת ומה שמזכיר יין היינו דכל הסעודה נקרא ע״ש יין כדכתיב במשתה היין: [ח] **דבמה דברים דברייתא דברי הכל פליג את״ק.** דבפ׳ אלו דף פ״א אמר ריב״ל כ״מ שאמרו ר״י אימתי ובמה במשנתנו אינו אלא לפרש. דוקא במשנה ולא בברייתא. ורבינו הקדים כלל זה לאפוקי מה שמי׳ הכ״מ ליישב דברי הרי״ף דקי״ל כריב״ל לגבי ר׳ יוחנן. וריב״ל ס״ל דבמה לפרש. א״כ חכמים דר״י נמי ס״ל כרב ששת. להכי קאמר דבברייתא ריב״ל נמי מודה דבמה לחלוק וברייתא דעקירות יחידאה היא. אבל קשה אמאי לא מייתי תניא כוותיה דרב חסדא מרבנן דר׳ יהודה ומ״ש הרשב״ם משום דבהאי לא קתני יין בהדיא אינו נכון לשיטת רבינו דס״ל דיין לא הוי מדברים שטעונים ברכה במקומן. ומ״ש תוס׳ מש״ה לא מייתי סייעתא מינה משום דא״ד בסנהדרין דבמה נמי לפ׳. הלא לפי הך כללא דכייל רבינו דבמה דברייתא כ״ע לחלוק קשה. ועוד מקשין תוס׳ אע״ג דחזרו מייתי ראיה לרב חסדא וע״ש שכתבו דוחק מנ״ל לאתויי ראיה לרב חסדא אימא חזרו דוקא. ונ״ל לקיים דברי חכמים ולתרץ קושיות אלו בטוב טעם והוא דודאי מחכמים דר״י לא מצי לאתויי ראיה לרב חסדא דה״א דחכמים כר׳ יוחנן ס״ל והא דקתני עקרו להודיעך כחו דר״י וכ״ת הך ברייתא דקתני שינוי מקום צריך לברך בדברים שאין טעונין ברכה במקומן אמאן תרמייה איכא למימר דאתיא כר׳ יהודה. ומש״ה מייתי תניא כוותיה דר״ח דקתני חזרו א״צ לברך. וכ״ת דחזרו דוקא. אבל שינוי מקום צריך לברך. א״כ נולד לנו ראיה לרב חסדא מדרבנן דר״י וליכא למימר דרבנן כר׳ יוחנן ס״ל. א״כ הך ברייתא דקתני שינוי מקום צריך לברך אמאן תרמייה. וליכא למימר דאתיא כר״י קשה אמאי תני שינוי מקום צריך לברך ה״ל למתני רבותא יותר דאפי׳ חזרו לר״י צריך לברך. אע״כ צ״ל דאין לנו לחלק בין חזר למקומו או למקום אחר. א״כ תניא כוותיה דר״ח מהך ברייתא. דקתני חזרו בעקרו א״צ לברך ואם נפשך לומר דלעולם יש לחלק בין חזרו למקום אחר. והך ברייתא דקתני שינוי מקום צריך לברך אתיא כרבנן. ומש״ה דוקא שינוי מקום צריך לברך. אבל בחזרו א״צ לברך כאידך ברייתא. ליכא למימר הכי דא״כ הו״ל ת״כ דרב חסדא מדרבנן דר״י וליכא למימר ה״ה דברים שאין טעונין ברכה. והא דקתני עקרו להודיעך כחו דר״י. קשה אדרבה ה״ל לאשמעינן כח דהיתרא. וא״ל כמו שמי׳ הרשב״ם דאין כחו ותשיבות אם אין צריך לברך דסברא הוא דכיון שלא היה היסח הדעת בינתים למה יחזור ויברך כי כל זה דהליכה לא הוי כהיסח הדעת. אבל אם נאמר דחכמים ס״ל לחלק בדברים שאין טעונין ברכה בין חזרו ללא חזרו ש״מ דס״ל דהליכה מקרי היסח הדעת. ודאי אי ס״ל לרבנן בדברים שאין טעונין ברכה במקומן כשחזרו למקומן דא״צ ברכה. ה״ל לאשמועינן כח דהיתרא הוא אע״כ צ״ל דחכמים ס״ל בדברים שאין טעונין ברכה במקומן אפי׳ בשינוי מקום א״צ לברך כר״י או אפי׳ חזר למקומו צריך לברך ודו״ק: [ט] **דאין זו שיטת הש״ס דבתר דמסיק דברי האמוראים בתיובתא דלימא בתר הכי תניא כוותיה.** עדיפא מיניה ה״ל למיפרך על גי׳ זו דמה ת״כ דר״י הא ר״י סבר דשינוי מקום א״צ לברך אפי׳ בדברים שאין טעונין ברכה במקומן כדמוכח מדמותיב תיובתא לר׳ יוחנן וכמו שפי׳ רשב״ם. והך ברייתא קתני עקרו משמע דוקא בדברים הטעונין ברכה במקומן הא בשאר דברים שינוי מקום צריך לברך וע״כ צ״ל דגי׳ זו ס״ל דעקרו לאו דוקא מדקתני יין אע״פ שאין טעון ברכה לאחריו. והא דפריך בשמעתין מדקתני עקרו מכלל דבדברים הטעונים ברכה לאחריהן במקומן עסקינן לאו מלישנא דעקרו דייק אלא מדקתני כשהן יוצאין טעונים ברכה למפרע כמ״ש הר״ן. ע״ש א״כ מזה שהקשה רבינו על גי׳ זו נמי לק״מ. דבתחלה מותיב לר״י אע״ג דס״ל דהך ברייתא ר׳ יהודה היא ור״י סבר כת״ק מ״מ מותיב שפיר דהא עכ״פ לא ס״ל הך ברייתא כר׳ יוחנן וחכמים דר׳ יהודה כמו כן ודאי לא ס״ל כר״י דהא איכא למימר דלא פליגי רבנן על ר׳ יהודה כי אם בדברים שטעונין ברכה במקומן. אמנם בתר דמצא ברייתא דס״ל כר׳ יוחנן אפי׳ בדברים שאין טעונין ברכה במקומן מדקתני יין. א״כ ליכא תיובתא מברייתא דקמותיב מינה לר״י דהך ברייתא אית לן למימר דאתיא כר׳ יהודה. ור״י סבר כהך ברייתא דסייע מינה: [י] **ואומר עליו קידוש היום והשני אומר עליו בהמ״ז דברי ר״י.** וז״ל הר״ן ור״י לטעמיה דאמר מפסיקין לשבתות והפסקה זו בהמ״ז וכמ״ש למעלה. ולפיכך קודם לה קידוש היום. כיון שהוא גורם לקידוש כדאמרי׳ היין שהוא גורם לקידוש שנאמר עכ״ל. ואין דעתי מתקוררת בזה לפרש כן דברי הרי״ף דהא הרי״ף כתב לעיל כמ״ש רבינו סי׳ ב׳ אמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה כר״י דאמר מפסיק את סעודתו ועוקר את השלחן ומקדש ואח״כ גומר סעודתו. ולפי דבריו צריכין לפרש הא דאמר ואח״כ גומר סעודתו היינו שמברך בהמ״ז. וכמו כן כתב ולא כר׳ יוסי דאמר גומר סעודתו ואח״כ מקדש שמפרשין גומר סעודתו בלי ברכת המזון ודוחק מאד. ע״כ לבי אומר לי שס״ל להרי״ף הא דאמר ר׳ יהודה מפסיקין לשבתות אינו אלא הפסקת אכילה בעקירת השלחן ומקדש ואח״כ גומר סעודתו ומברך בהמ״ז. ומוכרח לזה לתרץ קושיית תוס׳ דף ק׳ ד״ה ר׳ יוסי והילך יעשה קידוש בלא סעודה הא אין קידוש אלא במקום סעודה. ומה שתירצו תוס׳ דחשיב קידוש במקום סעודה כיון שמיד אחר סעודה עושה קידוש ואותה סעודה עולה לו לסעודת שבת זה אינו אלא לר׳ יוסי דהסעודה היה בשבת. אבל לר״י סעודת חול כיון דמפסיק בבהמ״ז אין זו נחשבת לסעודת שבת. והא דאמר ר׳ יהודה מביא כוס ראשון ואומר עליו קידוש היום והשני אומר עליו בהמ״ז. אינם מוסיפים זה״ז אלא גמר הסעודה היא בין כוס ראשון לשני ולא אתא לאשמעינן אלא לאפוקי ר׳ יוסי כנ״ל: [כ] **וכן נראה.** צריך ביאור למה נ״מ כתב רבינו וכן נראה הא מסיק בסמוך דאין חילוק בין גמר קודם חשיכה ובין לא גמר לעולם פורס מפה ומקדש. ונ״ל דנפקא מינה אם גמר סעודתו ומברך בהמ״ז ועכשיו אין רוצה לאכול כ״א אחר שעה או שתים בליל שבת וקידוש במקום סעודה דצריך להזכיר של שבת: [ל] **ואם הוא סובר דחשוב קידוש במקום סעודה כיון שהיתה הקריאה במקום עונג ואע״ג דלא היתה לכבוד שבת לא מסתבר לי טעמיה בהאי.** הלשון והוא סובר דסוק להרי״ף א״א לומר הכי הך סברא דחשיב במקום סעודה דהא לפי מ״ש בסמוך דברי הרי״ף לעיל סי׳ ב׳ וע״ד שפירשתי. אם מפסיק סעודתו לר׳ יהודה בקידוש צריך לגמור סעודתו א״כ כי היכי דלהוי קידוש במקום סעודה וסעודת חול לא עלתה לו לעונג. אלא רבינו כותב כן לשיטתו לדינא אם יוכל ליישב דברי הרי״ף. אבל הרי״ף סבר שאוכל

קיצור פסקי הרא״ש

ז בני חבורה שהיו מסובין מע״ש וקדש עליהן היום פורס מפה ומקדש כדלעיל ואם גמרו סעודתן וקדש עליהן היום קודם שברכו בהמ״ז כתב רי״ף שמברכין בהמ״ז ואח״כ קידוש וצריכין להזכיר בה בבהמ״ז של שבת. וי״מ שאפילו גמרו סעודתן אין לברך בהמ״ז תחלה אלא פורס מפה ומקדש ואח״כ בהמ״ז וכ״ד א״א הרא״ש ז״ל:

שדה צופים

ועקרו רגליהן לצאת לקראת חתן. הרא״ש בברכות פ״ז סי׳ י״ב: דף קב ע״א חברים שהיו מסובין ועקרו רגליהן לילך לבהכ״נ או לבהמ״ד. הרא״ש בפסחים פ״י סימן כ״ד וסימן כ״ו ובחולין פ״ו סי׳ ו׳:

הדפסה ברזולוציה מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה